

Enes Ulusoy

18-12-2021

4 minuten

Het belang van een islamitische middelbare school en de fundamenteën van een solide school

Inleiding

“Scientia Omnia Vincit.”

Moslims komen uit een beschaving vol met kennis, studie, wetenschappelijk onderzoek en onderwijs. Desalniettemin is het onderwijs geen makkelijke zaak voor de hedendaagse moslims. Vooral door de seculiere samenleving is de islam en alle daartoe behorende aspecten ontkoppeld van het reële leven. De hardste slag in het gezicht heeft het islamitisch onderwijs gekregen. Het is volledig losgekoppeld van de maatschappij en biedt, ongezoeten de waarheid gezegd, weinig toekomstperspectief voor de jongeren. Dit maakt het islamitisch onderwijs erg onaantrekkelijk voor de jongeren en de ouders. Daarnaast zorgt dit ervoor dat er weinig aandacht wordt besteed aan de ontwikkeling van het islamitisch onderwijs. Hierdoor wordt elk succes en ontwikkeling in het islamitisch onderwijs misgeslagen. Om het islamitisch onderwijs weer een wezenlijk onderdeel van de maatschappij te maken, moeten er officiële islamitische scholen komen die erkend worden door de overheid. De islamitische scholen moeten ook toekomstperspectief kunnen bieden aan de jeugd door onderwijs te geven aan elke leeftijdscategorie, elk niveau en op elk vakgebied. Hiervoor moeten er serieuze scholen opgericht worden door de vooraanstaande moslims. Middelbare scholen hebben hier de prioriteit. Dit heeft meerdere redenen:

1. Er zijn al tientallen islamitische basisscholen in Nederland. Dit is heel goed en zou moeten vermeerderen, maar de prioriteit ligt lang niet bij het primaire onderwijs, omdat er ook informele onderwijsinstellingen zijn waar kinderen van die leeftijdscategorie terecht kunnen om het geloof te leren, zoals moskeeën en weekendscholen.
2. Er zijn momenteel slechts twee islamitische middelbare scholen in Nederland en dit is een te klein aantal om de moslimgemeenschap te voorzien in haar educatief-pedagogische behoeften.

3. De meest kritische leeftijdscategorie is die van de middelbare schoolleerlingen, terwijl de basisschoolleerlingen nog erg afhankelijk zijn van hun ouders/verzorgers en vrij weinig ruimte en potentie hebben voor ontaarding. De kinderen komen meestal in aanmerking voor degeneratie als ze overstappen van de basisschool naar de middelbare school. Ze komen in een nieuwe wereld terecht waar ze eenvoudig toegang kunnen krijgen tot slechte vriendenkringen, drugs, alcohol, seks en criminaliteit. De realiteit is dat de moslimjeugd in deze fase van zijn leven in aanraking komt met deze bovengenoemde kwaden. Een islamitische middelbare school is dus niet alleen noodzakelijk om het cognitieve vermogen te versterken, maar juist ook heel erg nodig wegens de islamitische atmosfeer waar de jeugd zich gezond kan ontplooiën zonder dat er afgeweken wordt van de islamitische waarden en normen. Zodoende kan de jeugd zowel het intellect als het goed gedrag ontwikkelen.

De fundamenteën van een solide school

2

Het is natuurlijk niet de bedoeling dat er magere middelbare scholen tevoorschijn komen. Hiermee wordt het probleem niet opgelost. Sterker nog, de problemen worden op deze manier verergerd. Om een begaafde en geleerde moslimjeugd te creëren, hebben we solide scholen nodig. Eigenschappen zoals creativiteit, doorzettingsvermogen en wijsheid kunnen allemaal gerekend worden tot begaafdheid en geleerdheid. Als we het vanuit een islamitisch perspectief bekijken, dan kunnen we zelfs kwaliteiten zoals vroomheid, godsvrees, integriteit en corporatief denken rekenen tot begaafdheid en geleerdheid, want hiermee verwijzen we eigenlijk naar een ideaal mensenmodel, zoals de profeten. Dit ideale mensenmodel kunnen we alleen realiseren met solide scholen. Deze solide scholen hebben hoekstenen en bouwstenen. Zonder deze stenen kunnen we niet spreken over kwalitatief onderwijs. Deze kunnen we als volgt opsommen:

1. Ruimte bieden en activiteiten faciliteren waarin het intellect in werking wordt gezet en wordt getraind door middel van het bedrijven en produceren van kennis. In de Koran verwijst Allah ﷻ vaker hiernaar. Een voorbeeld hiervan is het vers dat neerkomt op: “Waarlijk, in deze

zaken zijn er tekenen voor de mensen die hun verstand gebruiken.”¹ Een ander voorbeeld is het vers dat neerkomt op: “Zij zeiden: “Hadden wij maar geluisterd of ons verstand gebruikt, dan zouden wij niet tussen de bewoners van het laaiende vuur zijn!”² De geliefde profeet Mohammed ﷺ zei in een alomvattende hadith welke neerkomt op: “Er is geen verstand zoals preventie, geen vroomheid zoals vermijden van zonden, en geen eer zoals goed gedrag.”³ De geleerden hebben preventie uitgelegd met *een verstand dat absolute controle heeft over het menselijke lichaam*. Dit is inderdaad een aangenaam en fijn commentaar op de hadith. Daarom leert een solide school aan zijn leerlingen hoe het verstand geactiveerd wordt en domineert over het lichaam. Bij de activatie van het verstand is louter kennis bedrijven niet voldoende. Op deze solide school moet er ook godsvrees geïnjecteerd worden aan de jeugd. De islamgeleerde en denker Najmaddin Kubra verwees naar dit feit door te zeggen dat het verstandsoog⁴ van de mens slechtiend wordt door onachtzaamheid en verlangens naar zonden, maar het wordt gezuiverd met godsvrees en kan dan heel scherp de waarheid zien. Dit verstand zal de leerling beschermen tegen alle soorten kwaadheid en schade. Een solide school dient dus zowel nuttige kennis als godsvrees te geven aan de leerlingen.

2. Het heilige parool *lā ilāha illallāh* uitgebreid onderwijzen aan de jeugd. De geliefde profeet ﷺ zei wat neerkomt op: “Leer jullie kinderen als eerste *lā ilāha illallāh*.”⁵ Deze school moet legendes, fabels en literaire fictie vermijden in het onderwijs. De mentale wereld van de leerling moet niet besmet worden met zulke nutteloze en overbodige gegevens, want deze denkbeeldige en verzonnen verhalen zullen geankerd worden aan de denkwereld van de leerling. De samengevatte betekenis van *lā ilāha illallāh* is dat er geen andere effectdoener, doder, redder, doel en aanbiddenswaardige bestaat dan Allah ﷻ. Dit betekent dat zonder zijn

¹ Koran, 13:4.

² Koran, 67:10.

³ Overgeleverd door de hadithgeleerde Ibn Maja in zijn *al-sunan* en door de hadithgeleerde Ibn Hibban in zijn *al-ṣaḥīḥ*.

⁴ Dit is het spirituele oog van het hart waarmee men de werkelijkheid der dingen begrijpt. Het gaat hier niet om de ogen als orgaan, want deze kunnen niet altijd direct de waarheid waarnemen zoals het echt is, omdat er zoiets als gezichtsbedrog bestaat, zoals dat een houten plank in het water bewegend en verkreukeld eruit ziet of dat de sterren in de nacht piepklein eruit zien.

⁵ Overgeleverd door onder meer de hadithgeleerde al-Bayhaqi in zijn *shu‘ab al-īmān* en de hadithgeleerde al-Tabarani in zijn *al-mu‘jam al-awsaṭ* en *al-ṣaḥīḥ*.

toestemming niets kan plaatsvinden. Een kind dat deze feiten aangeleerd krijgt, zal alleen vrezen van Allah ﷻ, zijn mentale wereld zal zuiver zijn en zal zo min mogelijk zondigen.

3. De leerling krijgt op deze solide school op zijn minst een inleiding tot de islamitische wetenschappen. Bij de islamitische wetenschappen is het een vereiste om de juiste geloofsleer, gedragsleer en rechtsleer van de islam mee te geven aan de leerling zoals we die hebben ontvangen van de vrome voorgangers. Daarnaast is de recitatie en memorisatie van de Koran ook heel erg belangrijk. Zelfs bepaalde Europese wetenschappers hebben uit onderzoek geconcludeerd dat het lezen en articuleren van de Arabische tekst van de Koran de ogen verscherpt en de spraakgebreken voorkomt. Naast de islamitische vakken zijn taal en geschiedenis van cruciaal belang voor de begaafdheid van de leerlingen.⁶

4. De school moet de leerling een vakmanschap leren of daartoe begeleiden.⁷ De geliefde profeet ﷺ zei: “Niemand heeft ooit een voedsel genuttigd dat beter is dan wat hij at van de verdienste van zijn hand. Waarlijk, de profeet Dawud at van de verdienste van zijn hand.”⁸ Het hebben van vakmanschap heeft zes voordelen: (1) Door de actieve houding tijdens het uitoefenen van het vakmanschap verkrijgt men een gezond lichaam en verstand. (2) De maatschappij is altijd afhankelijk van vakmannen. (3) Vakmanschap verschaft vooruitgang ten opzichte van andere volken of gemeenschappen. (4) Het beoefenen van een vakmanschap voorkomt mentale aandoeningen. (5) Vakmanschap kan een maatschappij redden van vele sociaaleconomische calamiteiten. (6) Bij het vergaan van een bepaald object of eigendom kan dit hersteld worden met vakmanschap. Zonder vakmanschap zal het leven stoppen. Dit is niet de bedoeling. De islam leert ons om het wereldse leven te combineren met het hiernamaals. Het is overgeleverd van de geliefde profeet ﷺ: “Verbeter jullie wereld en werk voor jullie hiernamaals.”⁹ Allah ﷻ openbaart hierover in de Koran wat neerkomt op: “Zoek met datgene wat Allah jou gegeven heeft het Huis van het Hiernamaals, en vergeet niet jouw deel van wettig vermaak in deze wereld en doe goed zoals Allah goed voor jou deed, en zaai geen

⁶ Dit onderwerp is uitgebreid aan bod gekomen in ons artikel: “Verlichting van de verduisterde verstanden”. Voor meer diepgang hierover verwijs ik je naar dit artikel op onze website.

⁷ Zie ook het voornoemde artikel “Verlichting van de verduisterde verstanden” voor verdieping.

⁸ Overgeleverd door onder meer de hadithgeleerde al-Bukhari in zijn *al-ṣaḥīḥ*.

⁹ Overgeleverd door de hadithgeleerden al-Daylami in zijn *al-firdaws* en door de hadithgeleerde al-Suyuti in *al-jāmi‘ al-sagħīr*.

verderf in het land. Waarlijk, Allah houdt niet van de verderfzaaiers.”¹⁰ Bovendien is de bestudering van wereldse vakken zoals natuurkunde, wiskunde, geneeskunde, biologie, geografie, etc. volgens de islamgeleerden een collectieve verplichting (*wājib ‘alā al-kifāya*).

Hierbij is het ook erg belangrijk om goed in de gaten te houden voor welke wetenschappen of vakken de leerling aanleg heeft. Op deze manier dient hij juist begeleid te worden naar een geschikt beroep of functie welke hij of zij in de toekomst zal uitoefenen. Als een leerling bijvoorbeeld aanleg of interesse heeft voor de natuurwetenschappen, dan zou hij niet begeleid of gedwongen moeten worden tot de sociale wetenschappen of geesteswetenschappen. Naast al deze vakken zou de leerling ook begeleiding moeten krijgen in een vak dat richtlijnen en informatie geeft over leefstijl en gezondheid, want een sterk intellect zit in een gezond lichaam.

5. Deze school moet een deskundige mentor of coach hebben voor leerlingen die psychologische problemen of depressie hebben door puberteit, liefde of familieproblemen. Tevens moeten leerlingen die lijden aan demotivatie of luiheid begeleid worden door deze deskundige mentoren. Bij de heling van dit soort mentale problemen kan er gebruikgemaakt worden van sport, muziek en literatuurwetenschap mits het niet buitensporig is.

6. Een solide school biedt haar leerlingen een gezonde en veilige omgeving met verscherpt toezicht op mogelijke sociaalreligieuze en juridische overtredingen, zoals drugsgebruik, overspel, gokken, alcoholgebruik, schuttingtaal etc. Bovendien voorkomt de school dat er slechte vriendenkringen of samenscholingen ontstaan onder haar leerlingen.

7. De school moet een goed docententeam hebben dat bestaat uit deskundige en gedreven leraren. Deze docenten zullen een voorbeeldfunctie hebben en dienen dus het juiste model te zijn voor de leerlingen. De docent moet niet alleen intellectueel uitblinken, maar ook met zijn leefstijl, werkhouding en gedrag. Dit zal ervoor zorgen dat de leerling liefde en respect krijgt voor de leraar waardoor het onderwijs vruchtbaarder zal worden. In de leraar-leerling relatie zijn drie spelen de volgende drie waarden een cruciale rol: (1) liefde, (2) respect en (3) rechtvaardigheid.

¹⁰ Koran, 28:77.

De docenten moeten rechtvaardig zijn tegen de leerlingen en moeten hen gelijk behandelen. Hierover wil ik nog een aantal citaten aanhalen, omdat het erg belangrijk is voor onze tijd, want er zijn helaas onsmakelijke gevallen waarin bepaalde kinderen minder aandacht of ongelijke behandeling krijgen wegens hun gezinssituatie, zoals dat het een weeskind is of van een arme familie komt. Er is in een bericht gekomen:

أَبْعَدُ الْخَلْقِ مِنْ اللَّهِ رَجُلَانِ رَجُلٌ يَجَالِسُ الْأُمَرَاءَ فَمَا قَالُوا مِنْ جَوْرٍ صَدَقَهُمْ عَلَيْهِ وَمُعَلِّمُ الصَّبِيَّانِ لَا يُوَاسِي بَيْنَهُمْ وَلَا يَر_اقِبُ اللَّهُ فِي الْيَتِيمِ

Betekenis: “De verst verwijderde persoon van Allah onder de schepping zijn twee (soorten) mensen: (1) een persoon die de staatsmannen vergezelt en bevestigt wat ze aan onrecht zeggen, en (2) de leraar van kinderen die hen niet gelijk/eerlijk behandelt en het weeskind (onder hen) niet in de gaten houdt.”¹¹

Een ander bericht luidt als volgt:

إِذَا لَمْ يَعْدِلِ الْمُعَلِّمُ بَيْنَ الصَّبِّانِ كَتَبَ مِنَ الظُّلْمَةِ

Betekenis: “Wanneer de leraar niet rechtvaardig handelt tussen de kinderen wordt hij geregistreerd (bij Allah) onder de onrechtdoeners.”¹²

Een ander relevant bericht is wordt verhaalt door al-Alusi in zijn exegese waar hij schrijft:

وَفِي بَعْضِ الْأَثَارِ أَنَّ صَبِّينَ ارْتَفَعَا إِلَى الْحَسَنِ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ ابْنُ عَلِيٍّ كَرَّمَ اللَّهُ تَعَالَى وَجْهَهُ فِي خَطِّ كِتَابِهِ وَحُكْمَاهُ فِي ذَلِكَ لِيُحْكَمَ أَيُّ الْخَطِيئَةِ أَجْوَدُ فَبَصَرَ بِهِ عَلِيٌّ كَرَّمَ اللَّهُ تَعَالَى وَجْهَهُ فَقَالَ: يَا بَنِي أَنْظِرْ كَيْفَ تَحْكُمُ فَإِنَّ هَذَا حُكْمُ اللَّهِ تَعَالَى سَأَتِلْكَ عَنْهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ

¹¹ Overgeleverd door Ibn ‘Asakir in *tārīkh dimashq* (28/18) van Abu Umama. De bewoording in de hadith: “...hen niet gelijk/eerlijk behandelt...” betekent dat de leraar zijn leerlingen onderling niet gelijk behandelt door bijvoorbeeld de rijke kinderen meer onderwijs en aandacht te geven dan de arme kinderen en de wezen. Zie ook het boek *jāmi’ al-ahādīth* van al-Suyuti en het boek *kanz al-‘ummāl* van al-Muttaqi al-Hindi.

¹² Dit bericht komt via Abu Talib al-Harawi van Fudayl ibn ‘Iyad van Layth van Hasen. Een soortgelijk bericht is ook gekomen van Mujahid. Zie ook het boek *al-nafaqa ‘alā al-‘iyāl* van Ibn Abi al-Dunya en het boek *al-ādāb al-shar’iyya wa al-minah al-mar’iyya* van Ibn Muflih.

Betekenis: “In sommige berichten is gekomen dat twee kinderen bij Imam Hasen ibn ‘Ali kwamen om hem als scheidsrechter te benoemen voor een tekst die ze hadden geschreven opdat hij kon beoordelen welke van de twee teksten het beste was. Imam ‘Ali zag dit en zei (tegen Imam Hasen): “Mijn zoon, kijk goed hoe je oordeelt! Waarlijk, dit is een oordeel en Allah zal je hierover ondervragen op de Dag der Opstanding.”¹³

8. Een goede middelbare school moet een duidelijk programma hebben. Ze moet duidelijke doelstellingen en idealen formuleren en hiernaar toewerken. Zonder programma en planning zal er geen vruchtbaar onderwijs gerealiseerd kunnen worden.

9. Het schoolgebouw en de sfeer in het gebouw moeten stroken met de islamitische waarden en normen. Omgeving en sfeer zijn heel erg belangrijk voor een vruchtbaar onderwijs. Het gebouw moet niet te lux en versierd zijn om verwennerij en afleiding te vermijden. Het moet een bescheiden gebouw zijn met een mooie ambiance. Wanneer de leerling de sfeer in het schoolgebouw proeft, moet hij de neiging krijgen om te studeren en te werken. Het zou mooi zijn als er islamitische symbolen worden verwerkt in het decor van het schoolgebouw. Hiermee zal de leerling continu herinnerd worden aan Allah ﷻ en de geliefde profeet Mohammed ﷺ.

10. De school moet degelijke lesmaterialen en curricula hebben om het onderwijs zo optimaal mogelijk te maken. De lesmaterialen moeten gecompileerd en/of vertaald worden uit klassieke en moderne meesterwerken. Elektronische apparatuur moet gebruikt worden als een leermiddel, maar niet overdreven en regelmatig, want dit zal weer nadelen hebben op de vruchtbaarheid van het onderwijs. Voor de rest moet de school een goede bibliotheek, mediatheek en praktijklokalen hebben waar de leerlingen onderzoeken en experimenten kunnen uitvoeren.

¹³ Zie de exegese van hoofdstuk 4 verzen 58-70 in *rūḥ al-ma‘ānī* van al-Alusi.

Slot

Het onderwijs moet de waardige aandacht krijgen van de moslimgemeenschap. Anders zullen de individuele en maatschappelijke problemen blijven voortbestaan. De geliefde profeet ﷺ en de metgezellen hechtten veel waarde aan kennis. Het is van de profeet ﷺ overgeleverd: “Wie een dienaar een vers uit het Boek van Allah ﷻ onderwijst, hij is zijn heer.”¹⁴ Het is ook overgeleverd dat ‘Ali ibn Abi Talib zei: “Wie mij een letter leert, heeft mij verslaafd.” Dit is de waarde die de islam geeft aan kennis en onderwijs! Welke waarde geven wij aan kennis en onderwijs!?

[Dit artikel bevat diverse passages en parafrases uit onder meer de kunstschat *Mufasssal Medeni Ahlak*¹⁵ van Shaykh Ismail Çetin.]¹⁶

¹⁴ Overgeleverd door onder meer de hadithgeleerde al-Tabarani in zijn *al-muʿjam al-kabīr*.

¹⁵ Letterlijk: *Uiteengezette geciviliseerde ethiek*

¹⁶ Hij werd geboren op 27 februari 1942 in Diyarbakir, in het oosten van Turkije. Hij behoorde tot een geleerde familie en groeide op in een zwaar geleerde omgeving. Hij studeerde op jonge leeftijd bij verschillende prominente geleerden in diverse districten. Hij werd een prominente geleerde en schreef in het Arabisch en Turks talloze meesterwerken in verschillende islamitische disciplines. Hij overleed op 17 juni 2011.